

Õõlmteei

Škooultõõzz meersaž ärvstõõllâmkoõskõs Karvi

Õõlmtõõzz nõmm

Sääm kiõli mättjempuãđõõzz vuãđdmãtt'tõõzz 7.-9. ee'kk-klaassin 2015

Raajji

Mari Huhtanen & Mika Puukko (tuãim.)

Škooultõõzz meersaž ärvstõõllâmkoõskõs ärvstõõli keãđda 2015 vuãđdmãtt'tõõzz 7.-9. -klassnii'kõki sää'm kiõli mättjempuãđõõzzid. Ärvstõõllâm sizz ku'lle sää'm kiõll jie'nnkiõllân da sää'm kiõll A-kiõllân -mãttmeã'r (tã'vvsãã'm, aanarsãã'm da nuõrttsãã'm). Vã'lddkããddlaž ärvstõõllmõõžž çõõdte 14.4.2015 obbtu'tkõkeem nãã'leld nu'tt, što mie'ldd põ'rğge vuãžžad pukid sää'm kiõl jie'nnkiõllân le'be A-kiõllân mãtt'tõõtti škooulnii'kõkid, koi mãtt'tummšest ãã'net vuãđdmãtt'tõõzz mãtt'templaani vuãđaid.

Sãã'mkiõl mättjempuãđõõzzi ärvstõõllmõš šõõddi ãã'n vuõssmõs vuãra. Ärvstõõllâm mie'rren leãi puu't'ted snããtnai teãđ vuãđdmãtt'tõõzz mãtt'tõsplan vuãđai (2004) tããvtõõzzid vuãllmest, sää'm jie'nnkiõllân da sää'm A-kiõllân -mãttmie'ri siltteem tãã'zzest di škooultõõzz tãã'ssããrv tieu'ddmet. Ärvstõõllâm vuãlaž vuu'd jie'nnkiõllãst le'jje kiõltobddmõš, lökkum fi'ttjummuš, kee'rjtummuš da mainstummuš di A-kiõllãst kiõltobddmõš, lökkum fi'ttjummuš, kullum fi'ttjummuš, kee'rjtummuš da mainstummuš. Ärvstõõllãrapoortãst kiõtt'tõõllãt lãã'ssen sää'm kiõl mãtt'tummuž da sãã'j vuãđdmãtt'tummšest.

Ärvstõõllmõ'sše vuãssõ'tte 77 mãtt'tõõ'ttjed kã'hccen škooullãst. Sãã'm jie'nnkiõllân -ãrvstõõllmest le'jje mie'ldd nellj aanarsãã'm da 33 tã'vvsãã'm mãtt'tõõ'ttjed. Ij ni õhtt pããibužškooult mãtt'tõõ'ttjin mãtt'tõõttãm nuõrttsãã'm jie'nnkiõllân. A-kiõllãst aanarsãã'm mãtt'tõõtti le'jje çičçãm, nuõrttsãã'm nellj da tã'vvsãã'm 29. Mãtt'tõõttji spraavdõõzzid ärvstõ'lleš Škooultõõzz meersaž ärvstõõllâmkoõskõõzzãst.

Ärvstõõllãmtuejjõõzzid ra'jješ vuãđdmãtt'tõõzz mãtt'tõsplan vuãđain mie'rtõllum sää'm jie'nnkiõllân da sää'm A-kiõllân -mãttmie'ri tããvtõõzzi, siiskõsvuu'di da kritee'ri vuãđald. Ärvstõõllãmtuejjõõzzid raajeen va'ldde lokku tuejjõõzzi vaajtõõllãmvuõđ nu'tt tuejjõs-šlaa'ji ko va'žželvuõtt-tãã'zz mie'ldd. Ärvstõõllmõ'sše sikkne jee'resnallšem puu't'tem - da va'lljeemtuejjõõzz, mã'te õuddmiãrkãn mããngastva'lljeem - da vuõ'i'ğgest-puãsttad -tuejjõõzz. Jie'nnkiõl tuejjõõzz le'jje seãmma aanarsãã'm da tã'vvsãã'm kiõlin, seãmmanalla ko A-kiõl tuejjõõzz pukin kooumin sää'm kiõlin.

Mätt'tõõttjid jurddum tuejjsobbvuõdi lââ'ssen ärvstõõllâmteâdaid no'rreš mätt'tõõttjid, u'čtee'lid da rehttrid rajjum tuâggaskõõjttõõllmõõžživui'm, koivui'm no'rre teâđ jeerab mie'ldd mätt'tõõttji šiōttõõttmõõžžin di mättjempuâđõõzzid vaaikteei tuejee'jin, õuddmiârkkân mätt'tõõzz jâ'rjstõõllmõõžžin da mätt'tõõzz mie'rest. Lââ'ssen rehttrid da u'čtee'lid mainstââ'ttee'l no'rre činlmõ'tti teâđ.

Škoouli õõl rajjum puâđõõzz da maacctõõzz lie tooimtum ärvstõõllmõ'sše vuässõõttâm škooulid da mätt'tõõzz riâššjee'jid čâhčča 2015. Nääi't škoouli rehttor di sää'm ķiõli u'čtee'l vuõžžu teâđ jii'jjez škoouli mätt'tõõttji puâđõõzzin di šiōttõõttmõõžžin sää'm ķiõ'lle.

Sää'm jie'nnķiõllân -ärvstõõllmest mätt'tõõtti vuâllu kõskkmie'rin 60 prosentta tee'st jeänmõs ceäkksi mie'rest. Aanarsää'mest čâu'ddem-mie'rr kõskkmeärra leäi 44 prose'ntted da tâvvsää'mest 62 prose'ntted. Kuhttuin ķiõlin mätt'tõõtti silttee pue'rmõsân mainstem tuejjõõzz, aanarsää'mest čâu'ddem-mie'rr leäi 83 prose'ntted da tâvvsää'mest 81 prose'ntted. Vaiggumsen aanarsää'm mätt'tõõtti to'bdde lokkum fi'ttjummuž. Tõ'st čâu'ddem-mie'rr kõskkmeärra leäi tâ'lķ 22 prose'ntted. Tâ'vvsää'm mätt'tõõ'ttjin e'pet vue'lmõs silttummuš leäi ķee'rjtemtuejjõõzzin, koin sij vuõžžu kõskkmie'rin 47 prose'ntted jeänmõs ceäkksi mie'rest.

Sää'm A-ķiõllân -ärvstõõllmest čâu'ddem-mie'rr kõskkmeärra leäi 46 prose'ntted. Ķiõli mie'ldd ta'rķstõõlee'l tâ'vvsää'm mätt'tõõtti pi'rğgee pue'rmõsân vuälee'l 48 prose'nt čâu'ddem-meärra ceelai tee'stest, aanarsää'mest va'stteei prose'ntt leäi 45 da nuõrttsää'mest 31. Pukin ķiõlin mätt'tõõtti silttee kullum fi'ttjummuž tuejjõõzz pue'rmõsân (aanarsää'm 65 %, nuõrttsää'm 58 % da tâ'vvsää'm 68 %). Pukid vaiggõmâs siiskõsvu'vdd leäi ķiõltobddmõš (aanarsää'm 32 %, nuõrttsää'm 20 % da tâ'vvsää'm 38 %).

Tuejjs-šlaa'ji mie'ldd ta'rķstõõlee'l va'lljeemtuejjõõzzi čâu'ddem-mie'rr kõskkmeärra (65,6 %) sää'm jie'nnķiõllân -mättmie'rest leäi nu'tt â'hcc prose'ntted ââ'lab ko puu't'temtuejjõõzzi čâu'ddem-mie'rr (57,0 %). Sää'm A-ķiõllân tee'stest va'lljeemtuejjõõzzi kõskkmierrsaž čâu'ddem-mie'rr (70,1 %) leäi ju'n jiânnai pue'rab ko puu't'temtuejjõõzzin (39,0 %).

Jie'nnķiõl ärvstõõllmest, seämmanalla ko A-ķiõl ärvstõõllmest niõdi silttummuš leäi ceelai tee'st da jee'res siiskõsvuu'di beä'lest, lokku vää'ldķani jie'nnķiõl maisntem tuejjõõzzid, paa'rnid pue'rab. Jie'nnķiõl tee'stest niõdi čâu'ddem-mie'rr kõskkmeärra ceelai tee'stest leäi 65 prose'ntted da paa'rni 57 prose'ntted. A-ķiõlâst va'stteei loogg le'jje 52 prose'ntted da 39 prose'ntted. Jie'nnķiõl mainstemtuejjõõzzin niõdi da paa'rni kõõskâst jie'jiânnai leämmaž jeä'rdõõzz, pää'rn silttee tuejjõõzz siõmmna niõdid pue'rben (pää'rn 82 % da niõđ 81 %). Šuurmõs jeä'rdõs leäi lokkum fi'ttjummuž tuejjõõzzin, koin niõdi čâu'ddem-mie'rr leäi 18 prose'nttlââkkad paa'rnid ââ'lab. A-ķiõlâst niõdi silttummuš leäi pue'rab pukin siiskõsvuu'din. Šuurmõs jeä'rdõs leäi ķee'rjtem tuejjõõzzin, ko'st niõdin čâu'ddem-mie'rr leäi 24 prose'nttlââkkad paa'rnid ââ'lab.

Jie'nnķiõlâst pue'rmõs kvartii'le kuulli mätt'tõõttji ceelai tee'st čâu'ddem-mie'rr leäi 78 prose'ntted da vue'lmõ'sse kvartii'le kuulli 38 prose'ntted. Šuurmõs jeä'rdõs leäi ķee'rjtummšest, 47 prose'nttlââkkad, da uu'ccmõs mainstummšest, 21 prose'nttlââkkad. A-ķiõlâst pue'rmõs kvartii'le kuulli mätt'tõõttji ceelai tee'st čâu'ddem-mie'rr leäi 69 prose'ntted da vue'lmõ'sse kuulli 24 prose'ntted. Prose'nttlooggi mie'ldd ta'rķstõõlee'l jeä'rdõs leäi šuurmõs ķee'rjtummšest, 66 prose'nttlââkkad, da uu'ccmõs kullum fi'ttjummušest, 30 prose'nttlââkkad.

Šiõttõõttâmvue'zzest čiõlgtim, mõõn äukkjen mätt'tõõtti to'bdde jii'jjez sää'm ķiõl, mõõn miõllsõs tõn mätt'tõõttmõš lij da mä'htt mätt'tõõtti šiõttâ'tte jiõccseez sää'm ķiõl mättjee'jen. Šiõttõõttmõõžž mittar leäi seämma jie'nnķiõl da A-ķiõl mätt'tõõttjid. Mätt'tõõttji šiõttõõttmõõžž kuhttuin mättmie'rin le'jje kõskkmie'rin miälggâd neutraal. Jäänmõs positiivlânji mätt'tõõtti šiõttõ'tte jurddjid, kook kuõ'sķķe sää'm ķiõl äukkaivuõđ. Vittpuärddsaž ceäksivui'm mettee'l sää'm jie'nnķiõllân -mätt'tõõttji kõskkärvv ķiõl äukkaivuõđâst leäi 3,5 da A-ķiõl mätt'tõõttji 3,2.

U'čtee'li kõõjttõõllma va'sttee 16 u'čtee'led. Ķiõllu'čtee'l ââ'ntemvuõtt leäi siõmmna pâ'jjel beä'lest (56 %) u'čtee'lin. 75 % u'čtee'lin mätt'ti še jee'res ko ķiõlid, jäänmõsân u'čtee'lin le'jje mätt'temnalla kutt jee'res mättaunnsed. Sää'm mätt'te u'cclaaggan mätt'temjooukin, šuurmõs vue'zzest jooukin le'jje 3–5 mätt'tõõ'ttjed da nu'tt viidâd vue'zzest 1–2 mätt'tõõ'ttjed. U'čtee'li miõlâst šiõgg mättjempuâđõõzzid vuällmõõžž vaiggõ'tte jeänmõsân ââ'nnmest le'ddi mätt'materiaal vää'nnvuõtt (100 % u'čtee'lin) da šlaajj (93 % u'čtee'lin). U'čtee'l le'jje kuuitâg čuu't motivõsttum mätt'ted sää'm ķiõl, da rehttri mie'ldd sij le'jje še čõõnõõttâm tuejseez.